

Kalkınma ve Alüminyum Sanayii

Türk alüminyum sanayi oldukça yenidir. Seydişehir yöresi boksitlerinin değerlendirilmesi amacıyla 1967 yılında Seydişehir'de alüminyum tesisleri kurulmuştur. İlk Türk alüminyumu 1974 yılında üretilmeye başlanmıştır.

Memleketimizde TUSAŞ Türk Havacılık ve Uçak Sanayi'nin kurulması ve ilk Türk savaş uçağının semalarında uçmasından sonra, alüminyum savunma sanayiinde önemli bir yere sahip olmuştur.

Alüminyum başta uçak sanayi olmak üzere bir çok sanayi için stratejik önemi olması nedeniyle üretimde büyük miktarda enerji tüketimine rağmen dünyada hemen hemen bütün ülkeler alüminyum teşvik ve koruma tedbirleri getirerek korumuşlardır.

Kalkınma politikası

Kalkınma, gelişmekte olan ülkelerin meseleleri arasında büyük önem derecesine sahip olmaktadır. Özellikle yüzyılımızın sonuna doğru sanayi toplumu şeklinde gelişen yapı kalkınma konusunda öne sürülen teorilerin sanayileşme noktasında yoğunlaşmasına sebep olmuştur.

Çağımızda bilim ve teknolojiye büyük ve hızlı gelişmeler ve özellikle bilgisayarların sanayi işletmelerinde uygulanması sonucunda sanayileşmede önemli adımlar atılmıştır. Sanayileşmiş ülkeler geçmişteki tecrübelerinin ışığında mevcut kaynaklarını en iyi şekilde kullanarak, önemli avantajlar elde etmişlerdir.

Üretim metod ve tekniklerinde önemli gelişmeler olduğu günümüz sanayiinde teknoloji kalkınma ve insan ilişkileri büyük önem kazanmaktadır. Bunun sonucunda, sanayileşme ve kalkınma, gelişmekte olan ülkelerde ilk sırada yer alan mesele durumuna gelmiştir.

İktisadi büyüme, iktisadi hayatın temelini oluşturan, işgücü, tabii kaynaklar, v.d'nin kişi başına, yılda daha yüksek gelir sağlanacak şekilde artmasıdır. Miktar artışı, problemin ağırlık noktasını oluşturmaktadır.

1980 yılına kadar içe dönük politikalarla kalkınmasını gerçekleştirmeye çalışan Türkiye, 1980 tarihinden itibaren dışa dönük politikalarla kalkınmasını sağlamaya önem vermiştir. Türkiye'nin mevcut kaynaklarını daha etkin ve verimli bir şekilde kullanabilmesinde bu politikanın önemli rolü olmuştur. İhracatta sağlanan olumlu gelişmelerin üretim yapısını olumlu yönde etkilemesi bu kalkınmayı hızlandırmıştır. Dış rekabet gücüne sahip sektörlerin üretim ve yatırıma yönelik teşviklerle desteklenmesi bu sonucun sağlanmasında önemli bir paya sahiptir.

Türk ekonomisi gelecek dönemlerde sanayileşmenin bütün yönleriyle tam olarak gerçekle-

bileceği bir noktaya gelmiş bulunmaktadır. Türk ekonomisi 20. yüzyılın sonuna doğru mevcut ülke kaynaklarının optimum kullanımını ve dağılımını sağlayarak sanayileşme ve buna bağlı olarak kalkınmasını gerçekleştirebilecektir.

Gelişmeler

Sanayileşme ve kalkınmayla ilgili olarak Türk Ekonomisi'nde aşağıdaki gelişmeler görülmektedir:

-Uygulanan sanayi politikalarında makro dengelerle birlikte mikro dengelerde birarada tutularak kesimler ve alt kesimler arasındaki ilişkiler iyi tespit edilmiş ve sanayide hızlı bir büyüme ve gelişme gözlenmiştir.

-Ekonomide atıl kapasite problemi ortadan kaldırılarak kaynak israfı büyük ölçüde önlenmiş, iç piyasayla birlikte belirli sanayi dallarında ihracat imkanlarının artması ileri teknolojiyi optimum kapasitede kullanmayı mümkün hale getirmiştir.

-Kaynak israfı önlenmiş olup, optimum ölçekli işletmeler kurularak, iç piyasada sanayi mamüllerine olan talep karşılarken üçüncü dünya ülkelerine ihracat yapabilir duruma getirilmiştir.

-Kaynak israfı önlenmiş olup, optimum ölçekli işletmeler kurularak, iç piyasada sanayi mamüllerine olan talep karşılarken üçüncü dünya ülkelerine ihracat yapabilir duruma getirilmiştir.

Dünyadaki hızlı değişime bağlı olarak Türk Ekonomisi'nde hızlı bir değişim içine girmiş bulunmaktadır. İşletmelerin idari yapısı birtakım organizasyonel düzenlemelere tabi tutulmuş ve bu değişikliğe bağlı olarak daha rasyonel ve isabetli kararlar alınmaya başlanmıştır.

Sanayileşme sürecine bağlı olarak özel ve kamu kuruluşlar istenilen düzeyde verimli üretim yapabilir hale gelmiştir. Buna bağlı olarak, maliyetlerde önemli düşüşler sağlanarak son yıllarda ihracat artmıştır. Türk sanayi işletmeleri diğer bağlı sanayi kollarının kullandıkları mamülleri üretirken, Türk ekonomisinde temel sanayi meydana getirilmiştir. Böyle-

Doç. Dr. Mahmut Tekin

Selçuk Üniversitesi-İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Öğretim Üyesi

İç işletmelerimiz Türk sanayinin itici gücü olma durumuna gelmiştir.

Modern İşletmecilik

Akın ilkin, Kalkınma ve Sanayi Ekonomisi, İst. Üniv. İkt. Fak. Yay. Gür-Ay Matbaası, İstanbul-1983, s. 304-306

Sanayi işletmelerimiz ülke şartlarına bağlı olarak kısa orta ve uzun dönemli gelişmeleri takip ederek, isabetli kararlar almışlardır. Son yıllarda istikrarlı bir sanayi politikası takip edilmiş yeni yatırımların realize edilerek kalkınmasının hızlanmasını sağlamıştır. Uygulanan ekonomik modellerle ilgili olarak serbest piyasa şartlarının iyi işlenmesi, tam rekabet

Özel kesim teşebbüslerinin gittikçe artan oranda işbirliği yapmaları, sanayici bilincine sahip olmaları ve özellikle modern işletme kurabilme yeteneğine sahip yönetici kadronun, hızla gelişen sanayinin ihtiyaçlarına cevap verebilmeleri Türk sanayiinde yeni bir çığır açmıştır.

1980 yılına kadar içe dönük politikalarla kalkınmasını gerçekleştirmeye çalışan Türkiye 1980 tarihinden itibaren dışa dönük politikalarını daha etkin ve verimli bir şekilde kullanabilmesinde bu politikanın önemli rolü olmuştur.

dern teknolojiye bağlı olarak üretim tekniklerinin uygulanmasına bağlı olarak kaynak israfı önlenmiş ve iç piyasa talebi tam olarak karşılandığı gibi ihracat imkanları artmış hatta bazı sektörlerde Türkiye toplam talebinin bir kaç katına ulaşmıştır. Mesela, yağ sanayiinde üretim kapasitesi Türkiye talebinin iki katına çıkmıştır. Tekstil v.d. sanayi kollarında da üretim iç piyasa talebinin üzerindedir.

Özel kesim teşebbüslerinin gittikçe artan oranda işbirliği yapmaları, sanayici bilincine sahip olmaları ve özellikle modern işletme kurabilme yeteneğine sahip yönetici kadronun, hızla gelişen sanayinin ihtiyaçlarına cevap verebilmeleri, Türk sanayinde yeni bir çığır açmıştır.

Sermaye piyasası

Sanayileşmenin gereğine bağlı olarak sermaye

sahip olan birçok banka Türkiye'de şube açmıştır.

Mevcut kaynakların rasyonel bir şekilde kullanımının sağlanması birçok sektörde üretimi arttırmıştır. Üretim artışına bağlı olarak yeni yatırımlar yapılmış ve ihracatta önemli artışlar olmuştur. Bunun sonucunda istihdam imkanları da genişlemiştir. Piyasada istenilen çeşit kalite ve fiyatta mal bulabilmek mümkün hale gelmiştir. Üretilen birçok mal çeşidi gerek yurt içinde gerekse yurd dışında yabancı mamüllerle kolaylıkla rekabet edebilmektedir. Buna bağlı olarak malların kalitesi de artmış ve standartlara uygun, optimum fiyat ve kalitede mal üretimi yapılır hale gelmiştir.

ALÜMİNYUM SANAYİ

Alüminyum bazı metallerde birleşmiş olarak yer kabuğunun % 8'ini oluşturmaktadır. Gönü-

korzyona dayanıklılık, dekoratiflik, soğuk ve sıcak şekillendirilebilme gibi özelliklerle alüminyum, inşaat, kimya, gıda, ulaştırma, elektrik, elektronik, makina ve ekipman imalatı, metal-sanayileri ile diğer bir çok ortamlarda kullanım alanları bulmakta olup, stratejik öneme sahiptir.

Alüminyum üretimi birçok ülke için sanayileşmenin göstergesi olarak alınmaktadır. Alüminyum birçok temel malın üretiminde önemli bir girdi olarak kullanılmaktadır.

Ekonomik kalkınma ile alüminyum tüketimi arasında fonksiyonel bir ilişki bulunur. Kalkınmanın alt düzeyindeki ülkelerde demir-çelik tüketimindeki artışlar belirgin bir özellik taşırken, kalkınmanın ikinci düzeyindeki ülkelerde demir-çelik tüketiminin hızının daha azalmış buna karşılık, demir metalleri tüketiminin arttığı görülmektedir.

Alüminyum başta uçak sanayi olmak üzere bir çok sanayi için stratejik önemi olması nedeniyle üretimde büyük miktarda enerji tüketimine rağmen dünyada hemen hemen bütün ülkeler alüminyuma teşvik ve koruma tedbirleri getirerek korumuşlardır.

Türk alüminyum sanayi oldukça yeni bir sanayidir. Seydişehir yöresinin boksitlerinin değerlendirilmesi amacıyla 1967 yılında Seydişehir'de alüminyum tesisleri kurulmuştur. İlk Türk alüminyumu 1974 yılında Primer alüminyum üretim kapasitesi 60.000 ton/yıl olup, yıllık ülke tüketimi olan 120.000 tonluk ihtiyacın yarısını karşılayabilmektedir. Seydişehir Alüminyum İşletmesi ithal ikamesi yoluyla 59 milyon dolar döviz tasarrufu sağlamış olup, milli gelire net 37.8 milyar TL. bürüt 43 milyar TL. katkıda bulunmuş olup, tesislerde yaklaşık 6200 personel çalışmaktadır.

Memleketimizde TUSAŞ Türk Havacılık ve Uçak Sanayii'nin kurulması ve ilk Türk savaş uçağının semalarında uçmasından sonra, alüminyum savunma sanayiinde önemli bir konuma sahip olmuştur.

Son yıllarda memleketimizde alüminyuma dayalı sektörlerdeki hızlı gelişmeler alüminyuma olan talebi büyük ölçüde arttırmıştır. Türk alüminyum sanayinde alüminyumun çeşitli sanayi gruplarında büyük miktarlarda kullanılması sanayinin gelişmesini hızlandırmış ve kalkınma çabalarına olumlu katkıda bulunmuştur.

Türk ekonomisi gelecek dönemlerde sanayileşmenin bütün yönleri ile tam olarak gerçekleştirebileceği bir noktaya gelmiş bulunmaktadır. Türk ekonomisi 20. yüzyılın sonuna doğru mevcut ülke kaynaklarının optimum kullanımını ve dağılımını sağlayarak sanayileşme ve buna bağlı olarak kalkınmasını gerçekleştirecektir.

şartlarının olması piyasadaki mal çeşidini ve kalitesini arttırmış bulunmaktadır. Bu duruma bağlı olarak teşebbüsler

modern işletmeciliğe doğru yönelerek sağlıklı ve isabetli yatırım kararları vererek, yeni ve modern işletmeler kurmaya

başlamışlardır. Bunun sonucu olarak, yeni yatırım alanlarında artmıştır. Mesela, pet şişe kullanımı, suyun değişik ambalajlarda pazarlanması, mamüllerin değişik çeşitlerinin ve markalarının piyasada bulunması. Mo-

piyasaının oluşmaya başlaması kredi kuruluşların ve kredi şartlarının elverişli olması sonucunda yatırımlarda büyük bir artış olmuştur. İktisadi politikalarda makro ve mikro kararların isabetliliği de bunda önemli bir rol oynamıştır. Mesela, para faktörü sadece bütçe ve fiyat artışı gibi konularla birlikte, üretim, istihdam, ihracat v.d. konularla birlikte düşünülecek değerlendirilmiştir. Bankacılık sektöründeki değişimlere bağlı olarak bu sektörde çok büyük büyüme gözlenmiş ve tamamı yabancı sermayeye

müjde alüminyum demirden sonra en çok kullanılan metal olarak bilinmektedir.

Hafif metal sınıfından bir element olan alüminyum demirden yaklaşık üç kat daha hafiftir. Diğer metallerin katılmasıyla da alaşımlandırıldığında, yoğunluğun çok az artmasına karşılık, mekanik dayanıklılığında önemli oranda artışlar meydana gelmektedir. Bu sebeple alüminyum ve alüminyum alaşımlarının en önemli özelliği mukavemetinin elektrik ve ısı iletkenliğine sahip olması, kolay işlenebilirlik.

